

Soiden muuttuvan kulttuuriperinnön jäljillä

<https://doi.org/10.30677/terra.116743>

Niin soiden kuin muidenkin luonnonalueiden käytössä ja arvostuksessa on eri aikoina esiintyviä trendejä, joita tutkimalla tehdään ymmärrettäväksi ajan hengessä eläviä ajattelu- ja toimintatapoja. Tässä teemanumerossa tarkastellaan soiden kokemisen tapoja ja trendejä 2000-luvulla ja niiden vaikutusta suosuhteeseen ja laajemmin soiden kulttuuriperintöön (ks. Suotrendi-tutkimushanke 2022). Soiden kulttuuriperintö uusiutuu suhteessa suokokemukseen ja -tietoon. Kansainvälisessä luonnon käyttöä koskevassa kestävyystutkimuksessa luonnon ja kulttuurin monimuotoisuutta on vähitellen alettu lähestyä yhtenä kokonaisuutena. Tämä on lisännyt ymmärrystä ihmisen suhteesta ympäristöönsä.

Maapallolla turvemaiden pinta-ala on arviolta yli 400 miljoonaa hehtaaria, mikä vastaa 3 prosenttia koko maapinta-alasta. Noin 80 prosenttia maailman turvemaista on luonnontilaisia tai lähes koskemattomia (Clark & Rieley 2019: 10). Runsassoisessa Suomessa eletään soiden käytön murroskautta. Vuoden 2021 hallitusohjelmassa päätettiin puolittaa turpeen käyttö vuoteen 2030 mennessä, mikä johti turvetuotannon nopeaan alasajoon. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että huoltovarmuuden takaamiseksi turpeennostoa saatetaan myös jatkaa tilanteessa, jossa Eurooppaan kehittyi Ukrainassa käytävän sodan myötä nopea ja ennakoimaton energiakriisi. Soiden tulevaisuutta eivät kuitenkaan ratkaise ainoastaan poliittiset, taloudelliset tai ekologiset kysymykset, sillä niiden käyttö on syvällisempi kulttuurinen kysymys. Soi-

densuojeluun ja kestäväan käyttöön kiinnitetään huomiota yhteiskunnallisen päätöksenteon rinnalla myös paikallis- ja yksilötasolla.

Soiden kestäväan käytön turvaamiseksi tarvitaan tutkimusta, joka kohdistuu ihmisen muuttuvaan luontosuhteeseen. Tässä teemanumerossa Virpi Kaukio tarkastelee soiden lisääntyneen vapaa-ajan käytön ja sen myötä nousussa olevan elämyksellisen luonnonkokemisen merkityksiä ihmisten suolla kulkemisen tavoissa. Vuonna 2018–2019 kerätyn *Suo. Kirjoitus- ja kuvakeruun* aineiston valossa nykypäivän omakohtaiseen ja aistivoimaiseen suosuhteeseen sisältyy sekä arkista että syvällistä pohdintaa ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta, ja sillä on edellytyksiä synnyttää uudenlaista soiden kulttuuriperintöä.

Pauliina Latvala-Harvilahti tutkii suomalaista suotaidetta osana kansainvälisesti yleistyvää, kestävyyskriisiin kiinnittyvää ilmiötä, jossa taiteella osoitetaan ympäristöhuolta ja otetaan kantaa soiden puolesta. Suotaide sisältää, yhdistää ja kontekstualisoi soihin liittyvää luonnon- ja kulttuuriperintöä arvoineen. Taiteilijahaastattelujen analyysi havainnollistaa, millaisen kohtaamispaikan suotaide pyrkii luomaan taiteen ja luonnon, menneisyyden ja tulevaisuuden sekä luontokokemusten ja hyvinvoinnin välille.

Kirsi Laurén tutkii suosuhteen muodostumista ja muutosta analysoimalla *Korkokenkäkukkamekkosuohiihdon ämmänkisoihin* osallistuneiden

kokemuksia suolla toimimisesta. Karnevalistinen suotapahtuma ilmentää 2000-luvulla yleistynyttä trendiä muodostaa suosta sosiaalinen ja yhteisöllinen tila. Tutkimus osoittaa ihmisten ja suon ei-inhimillisen luonnon välisen affektiivisen vuorovaikutuksen hälventävän soiden kulttuuriperintöön aiemmin liitettyjä kielteisiä mielikuvia, luovan yhteisöllisyyttä ja lisäävän kiinnostusta soihin myös luonnonalueina.

Teemanumerossa esitettyjen tutkimusten empiiristen aineistojen perusteella soiden elävä kulttuuriperintö on avoin erilaisten yhteisöjen määrittelyille ja uusille muodoille. Elämyksellisyys, kantaaottavuus ja yhteisöllisyys näyttävät 2020-luvun suotrendin tulevaisuuden suuntaa.

KIRJALLISUUS

- Clark, D. & Rieley, J. (2019; toim.) *Strategy for Responsible Peatland Management*. 6. p. International Peatland Society, Finland. <<https://peatlands.org/assets/uploads/2019/10/srpm2019final-forprint.pdf>>
- Suotrendi-tutkimushanke (2022) <<https://uefconnect.uef.fi/tutkimusryhma/suotrendi-tutkimushanke/>> 12.4.2022.

KIRSI LAURÉN, VIRPI KAUKIO &
PAULIINA LATVALA-HARVILAHTI
Teemanumeron toimittajat